



Moduł 3 – Wizyta w gospodarstwie

Jak wygląda wizyta w gospodarstwie ekologicznym? Jak ją zaplanować, aby przyniosła jak najwięcej korzyści? Jak dostosować wizytę do wieku uczestników?



Edukator musi uwzględniać wiek uczestników wizyty oraz ich percepcję. Musi wiedzieć, jakie zajęcia edukacyjne można realizować w określonej porze roku i jak je łączyć z wymogami programu szkolnego.

Część 1 dotyczy typowych wizyt w gospodarstwach, pomyślanych jako wizyty kilkugodzinne lub całodniowe. Część 2 zawiera pomysły do wykorzystania w ramach działań edukacyjnych na terenie gospodarstwa. Należy je dostosować do sytuacji w danym gospodarstwie lub do potrzeb grupy wiekowej, z którą będą prowadzone zajęcia. Należy zawsze pamiętać, że zajęcia powinny aktywizować wszystkie zmysły. W rozdziale 3 opisano kompleksowe projekty dydaktyczne.

Moduł koncentruje się na rolnictwie ekologicznym i pokazuje w jaki sposób omawiać zalety zrównoważonego rolnictwa.

Jakie są cele modułu?

- **Część 1.** Strukturalizacja wizyty w gospodarstwie.
- **Część 2.** Zestawienie tematyczne działań związanych z wizytą w gospodarstwie.
- **Część 3.** Projekty kompleksowe i długoterminowe.

Po zakończeniu modułu uzyskasz odpowiedzi na pytania:

1. Jak ustalić strukturę wizyty w gospodarstwie?
2. Jaki działania praktyczne można przeprowadzić na terenie gospodarstwa?
3. Jak połączyć wizytę w gospodarstwie z programem szkolnym?

Część 1 – Program wizyty w gospodarstwie

Tutaj nauczę się:

1. Jak ułożyć właściwą kolejność zwiedzania gospodarstwa?
2. Jak stworzyć scenariusz wizyty w gospodarstwie?
3. Jak prawidłowo rozpocząć wizytę?
4. Jak zbierać informacje zwrotne?

Wstęp

Wizytę w gospodarstwie należy zorganizować w taki sposób, aby uczniowie zrozumieli na czym polega praca w gospodarstwie ekologicznym. Program powinien uwzględniać elementy nawiązujące do programu nauczania, aby ułatwić zrozumienie przekazywanych informacji. Należy pamiętać o tym, żeby program zwiedzania był urozmaicony i zawierał ćwiczenia aktywizujące. Należy zawsze uwzględniać wiek uczestników oraz poziom ich wiedzy.



Rozdział 1 – Jak ułożyć właściwą kolejność zwiedzania gospodarstwa?



Jak opracować scenariusz wizyty?

Aby prawidłowo ułożyć kolejność zwiedzania gospodarstwa należy zebrać następujące informacje:

- wiek i liczba uczestników zajęć,
- typ szkoły do której uczęszczają uczniowie,
- planowany czas wizyty w gospodarstwie,
- tematy do realizacji według planu lekcji,
- indywidualne ograniczenia uczestników (alergie, lęk przed zwierzętami, ograniczenia fizyczne lub psychiczne).

Pamiętaj o ograniczeniach, które wpływają na realizację planów. Jak przeprowadzić zajęcia dotyczące pieczenia chleba z mąki pszennej, jeśli trójka dzieci ma uczulenie na gluten? Pamiętaj również o porach roku, które wpływają na rodzaj przeprowadzanych zajęć edukacyjnych. Na przykład, omawiając temat "Pszenica" możesz wybrać się do gospodarstwa późną wiosną (określanie faz rozwojowych roślin) lub zimą (pieczenie chleba).

W rolnictwie ekologicznym obiegi składników pokarmowych odgrywają podstawową rolę. Rośliny dostarczają paszy dla zwierząt, a zwierzęta dostarczają roślinom nawozu. Uczniowie mogą śledzić te zależności po okiem rolnika i aktywnie w nich uczestniczyć.

Jeśli znany jest temat zajęć i zebrane są wszystkie ważne informacje należy przystąpić do stworzenia scenariusza zajęć, w którym należy przypisać każdemu miejscu zwiedzania konkretne działania edukacyjne. Scenariusz pozwoli rolnikowi i nauczycielowi lepiej zrozumieć wewnętrzną logikę wizyty.

Scenariusz powinien zawierać:

- wszystkie zaplanowane działania wraz z terminem i miejscem realizacji,
- wszystkie materiały dydaktyczne, używane w poszczególnych miejscach zwiedzania,
- cele nauczania realizowane w poszczególnych punktach nauczania,
- alternatywne zajęcia na wypadek złej pogody.

Lista kontrolna Na co należy zwrócić uwagę układając program wizyty

Rozdział 2 – Przykładowe scenariusze

Każde gospodarstwo ma indywidualną strukturę produkcji zależną od jego lokalizacji, warunków terenowych, rodzaju gleby oraz innych czynników. Dlatego każde gospodarstwo ma inny potencjał edukacyjny.

Poszczególne miejsca zwiedzania w gospodarstwie powinny być ułożone we właściwej, logicznej kolejności. Należy również pamiętać o połączeniu elementów biernych (słuchanie) z elementami aktywnymi (działania podejmowane przez uczestników).

Scenariusz umożliwia rolnikom i nauczycielom przegląd miejsc zwiedzania pod kątem działań edukacyjnych i wewnętrznej logiki.

Scenariusz zajęć Rolnictwo ekologiczne na przykładzie łubinu

Scenariusz zajęć Uprawa warzyw w gospodarstwie ekologicznym



Rozdział 3 – Przygotowanie właściwego powitania i informacji zwrotnej

Ramę wizyty w gospodarstwie stanowi powitanie i pożegnanie. Grupa powinna przybyć do gospodarstwa punktualnie. Wizyta zaczyna się od powitania i poznania grupy. Następnie należy przejść do krótkiego wprowadzenia, określić



cel wizyty i zadać pytania dotyczące oczekiwań uczestników. W dalszej kolejności należy przedstawić plan dnia i dopiero wtedy można przystąpić do właściwego zwiedzania gospodarstwa.

Kończącą część wizyty należy przeznaczyć na zadawanie pytań. Informacja zwrotna od uczestników wizyty pozwala doskonalić jej przebieg.

Powitanie

Zacznij od przedstawienia się i od krótkiego opisu gospodarstwa. Postaraj się stworzyć atmosferę zaufania (np. powiedz, że masz syna w tym samym wieku, co zwiedzający), postaraj się zainteresować grupę swoim gospodarstwem (na przykład pokazując nowo narodzone cielę). Powiedz jak nazywają się poszczególne budynki gospodarcze. Poinformuj uczniów, gdzie mogą zostawić swoje rzeczy i gdzie znajdują się toalety.

Powitanie - wzór

Poznanie grupy/ poznanie celów nauczania:

Kto już był w gospodarstwie ekologicznym? Kto wie, czym wyróżnia się rolnictwo ekologiczne? Czego chcesz się dzisiaj nauczyć? Pytania te pomagają uczniom w realizacji celów i motywują ich do zdobywania wiedzy. Będą też uważniej słuchać i uczestniczyć w zajęciach. Jeśli grupa jest bardzo lub program zajęć jest trudny, należy zwracać się do dzieci po imieniu.

Program dnia:

Poinformuj grupę o planowanych zajęciach. Podaj zasady obowiązujące w gospodarstwie i wyjaśnij, dlaczego należy je bezwzględnie przestrzegać. Gospodarstwo to nie plac zabaw, a zwierzęta gospodarskie to nie zabawki!

Zasady zachowania w gospodarstwie

Informacja zwrotna i zakończenie - metody uzyskiwania informacji zwrotnej

Dobrze zaplanowane zakończenie wizyty pozwala uczestnikom przekazać swoje wrażenia ze zwiedzania gospodarstwa. Rolnik ma okazję dowiedzieć się, co zwiedzającym podobało się w gospodarstwie, a co należy poprawić. Można w tym celu wykorzystać poniższy formularz.

Uzyskiwanie informacji zwrotnej



Część 2 – Działania praktyczne w gospodarstwie

Opisy przykładowych zajęć odwołujących się do wszystkich zmysłów. Należy je dostosować do wieku uczestników i do poziomu ich wiedzy. Charakter działań zależy od rodzaju gospodarstwa.

W kolejnych rozdziałach przedstawiono przykłady działań edukacyjnych w gospodarstwie ekologicznym.

Tutaj nauczę się:

- Jak wykorzystać gospodarstwo ekologiczne do edukacji z wykorzystaniem wszystkich zmysłów?





Rozdział 1 – Zwierzęta

Zajęcia związane ze zwierzętami można prowadzić przez cały rok.

Zanim zaczniesz pracę z grupą, postaraj się dowiedzieć, jakie informacje mogą zainteresować uczniów. Przed rozpoczęciem zajęć poinformuj ich o zasadach zachowania w kontakcie ze zwierzętami. Zapewnij grupie wystarczająco dużo czasu na obserwowanie zachowania zwierząt. Czasami dzieci obawiają się kontaktu ze zwierzętami gospodarskimi. Obawy te należy przezwyciężać stopniowo.



Scenariusz zajęć Zwierzęta

Scenariusz zajęć Siedliska zwierząt

Rozdział 2 – Uprawy rolnicze, warzywnicze i sadownicze

Można realizować wiele tematów w tym zakresie. Zanim wybierzesz ofertę zajęć edukacyjnych, przeanalizuj strukturę upraw w gospodarstwie. Im bardziej urozmaicona produkcja roślinna, tym więcej zajęć będzie można przeprowadzić. Pamiętaj jednak, że nie liczba ofert jest najważniejsza, ale ich jakość.



Scenariusz zajęć Wzrost roślin

Scenariusz zajęć Rośliny

Scenariusz zajęć Świat wokół dyni

Rozdział 3 – Przetworzone produkty rolne

W gospodarstwie można również prowadzić zajęcia poświęcone przetwarzaniu produktów rolnych. Dużym zainteresowaniem cieszy się na przykład produkcja masła, pieczenie chleba lub degustacja żywności przetwarzanej w gospodarstwie. Kreatywność w tym zakresie nie zna granic.



Działania:

Scenariusz zajęć Od ziarna do chleba

Rozdział 4 – Ochrona przyrody

Istotnym aspektem prowadzenia gospodarstwa ekologicznego jest praktyczna ochrona przyrody. Istnieje wiele możliwości przeprowadzenia zajęć z tego zakresu podczas wizyty w gospodarstwie. Należy jednak pamiętać o uwzględnieniu wieku uczestników grupy, aby nie przytłoczyć uczniów nadmiarem informacji.

Scenariusz zajęć Gleba





Rozdział 5 – Inne zajęcia

Scenariusz zajęć Mydło



Część 3 – Projekty kompleksowe i długoterminowe

Szkoły nie ograniczają się tylko do krótkich wizyt w gospodarstwach: pół- lub całodniowych; często również realizują projekty długoterminowe, których cele mają charakter długofalowy. Aby pogłębić więzi z rolnikiem niektóre grupy przyjeżdżają do gospodarstwa kilka razy w roku. Zdarza się, że wszystkie klasy z danej szkoły odwiedzają gospodarstwo ekologiczne, co przy okazji sprzyja powstaniu rynku zbytu na produkty ekologiczne.

Również i w tym przypadku należy przygotować uczniów do wizyty oraz dokonać jej oceny, co pozwoli połączyć wiedzę zdobytą w szkole z wiedzą nabytą w gospodarstwie. W tej części znajdują się przykłady wizyt o charakterze kompleksowym i długoterminowym. Wiążą się one z programem nauczania, można je przeprowadzać w ramach projektów realizowanych w szkole.

Tutaj nauczę się:

1. Jak uzyskać długoterminowy efekt wizyt w gospodarstwie?
2. Jak motywować uczniów do zajęć edukacyjnych w gospodarstwie?
3. Jak przygotować program wizyt o charakterze kompleksowym i długoterminowym?

Wprowadzenie do tematu:

Przykłady wizyt w gospodarstwie o charakterze kompleksowym i długoterminowym, które można łączyć z programem nauczania i realizować w ramach projektów szkolnych.

Rozdział 1 – Projekt "Cztery pory roku" dla szkół podstawowych

Wizyta jednodniowa w gospodarstwie jest interesującym doświadczeniem dla uczniów, ale ma charakter krótkotrwały i nie pozwala poznać jak zmienia się gospodarstwo w rytmie pór roku. Dlatego opracowano projekt długoterminowy wraz z towarzyszącymi mu działaniami edukacyjnymi (np. temat "Od siewu do żniw"). Po kilku wizytach w gospodarstwie uczniowie lepiej rozumieją cykle biologiczne i zmiany zachodzące w gospodarstwie w ciągu roku.

Przykład całorocznego projektu dla szkoły podstawowej, realizowanego we współpracy z gospodarstwem wielokierunkowym (uprawa roślin i chów zwierząt).

Przykładowy program zajęć całorocznych



Rozdział 2 – Lekcje trójetapowe, wizyty w gospodarstwie i dzień projektu w szkole średniej

W Niemczech nauczanie na terenie gospodarstwa jest nieodłączną częścią programu szkolnego. Zajęcia w gospodarstwach odbywają się kilka razy w roku i są wplecione w rytm ich codziennej pracy. Często prowadzą je edukatorzy rolnictwa ekologicznego przy wsparciu lokalnych organizacji społecznych.



W odróżnieniu od zajęć pół- lub całodniowych, lekcje podzielane na trzy etapy pozwalają uczniom na szczegółowe i kompleksowe pogłębienie tematu zajęć. Lekcje trójetapowe powinny trwać od trzech do pięciu dni. W ten sposób uczniowie mogą zdobywać nowe doświadczenia, pogłębiać wiedzę o gospodarstwie ekologicznym i budować emocjonalną więź z przyrodą.

W szkołach waldorfskich, a także w szkołach publicznych, uczniowie klas dziewiątych lub dziesiątych odbywają jedno- lub dwutygodniowe praktyki w gospodarstwach ekologicznych.



Zajęcia trójetapowe

Praktyki rolnicze dla szkół waldorfskich

Rozdział 3 – Kiermasze szkolne

Ökomarkt e.V. (niemiecka organizacja pozarządowa z Hamburga) od wielu lat oferuje kompleksowe wizyty w gospodarstwach dla klas szkolnych. Od roku 2011 roku z takiej oferty korzysta szkoła Flachsland Zukunftsschule z Hamburga. Wszystkie klasy odwiedzają gospodarstwo ekologiczne, a na podsumowanie cyklu wizyt jest organizowany kiermasz szkolny, na którym uczniowie dzielą się zdobytą wiedzą z zakresu rolnictwa ekologicznego. Poszczególne zespoły realizują różne tematy zajęć.



Przykład - kiermasz w szkole z Hamburga